

ПАМ'ЯТІ ВЕЛІКАНОВА ВЯЧЕСЛАВА ЯКИМОВИЧА

10 листопада 2019 р. відійшов у вічність видатний український геолог і науковець, кандидат геолого-мінералогічних наук Вячеслав Якимович Веліканов.

В.Я. Веліканов народився в 1935 р. у м. Бобров Воронезької області в сім'ї інженера-будівельника залізничних мостів. У 1944 р. з родиною переїхав до Києва, де зі срібною медаллю закінчив середню школу. Мав спортивні розряди з плавання, лижного спорту, альпінізму. В.Я. Веліканов – випускник Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка (1958 р.), геологічна школа якого в ті повоєнні часи була добре відома в колишньому Радянському Союзі. Її яскравими представниками були професори О.Л. Ейнор, М.М. Ключников, А.П. Ротай, Я.М. Белєвцев, В.Г. Бондарчук, які разом з талановитими молодими викладачами (В.К. Куліковський, В.С. Заїка-Новацький та ін.) відіграли велику роль в формуванні Вячеслава Якимовича як дослідника і професійного геолога.

Усе своє життя В.Я. Веліканов присвятив геологічному вивченню України, дослідженням, що були спрямовані на створення геологічних карт різного призначення і змісту. З 1958 до 1971 р. він працював у різних районах Українського щита і на Поділлі геологом, начальником геологозйомочних партій Південно-Української та Побузської експедицій тресту "Київгеологія". Найбільш плідним був період його роботи в Придністров'ї, де дослідження з геологічної зйомки масштабу 1: 50 000, які він очолював, дали багато принципово нової геологічної інформації, обґрунтували високу перспективність району.

Результати цих досліджень стали основою кандидатської дисертації "Стратиграфія і тектоника верхнедокембрійських отложений Подольского Приднестровья и некоторые закономерности локализации флюоритового и свинцово-цинкового оруденения" (1971 р.).

У визначенні наукових інтересів дослідника значна роль належала видатному вченому, засновнику вендської системи академіку Б.С. Соколову, знайомство і наукові взаємини з яким були започатковані в 1967 р. в процесі досліджень опорного розрізу венду Придністров'я.

Підтримку й увагу до своєї роботи з боку цього всесвітньо відомого вченого Вячеслав Якимович відчував впродовж десятиліть.

У 1971 р. В.Я. Веліканова запрошують до роботи у Міністерство геології України, де він протягом трьох років очолює відділ геологічної та топогеодезичної зйомки. В цей період за його участю в комплекс регіональних геологічних робіт були впроваджені нові для України види робіт – глибинне геологічне картування, геологічне довивчення площ, групова геологічна зйомка. Розробка методики першого з них спиралася саме на український досвід.

Окремо слід відзначити період біографії Веліканова (1974-1987 рр.), пов'язаний з Інститутом геологічних наук АН України. Група вчених-геологів і палеонтологів, у складі якої працював Вячеслав Якимович (В.М. Палій, Ю.О. Гурєєв, Є.О. Асєєва, А.А. Іщенко, Л.В. Коренчук), в ті часи посідала дуже значне місце серед дослідників венду колишнього Союзу, постачала великий обсяг нової інформації для обґрунтування венду як геологічної системи. В цей час виходять такі монографії, співавтором яких є Вячеслав Якимович, як «Стратиграфія верхнедокембрійських і кембрійських отложений запада Восточно-Европейской платформи» (1979), «Палеогеографія і литологія венда і кембрія запада Восточно-Европейской платформи» (1980), «Венд України» (1983), «Вендская система» (1985) та ін. У багатьох своїх роботах В.Я. Веліканов послідовно обґрунтовує ключове значення Подільського опорного розрізу венду в

міжрегіональних кореляціях, в розробці регіональної шкали, його значення як еталона передкембрійської системи.

З 1987 р. Вячеслав Якимович працював в організаціях виробничої галузі – головним геологом, а потім заступником директора підприємства «Геопрогноз», керівником науково-методичного центру з геологічного картування («Геопрогноз», «Геоінформ»), членом Науково-редакційної ради при УкрДГРІ (філія ВСЕГЕІ Мінгео СРСР). Підрозділами, які він очолював, створена інструктивно-методична база для всіх видів регіональних геологозйомочних робіт, що виконуються в системі Держгеолслужби, інші регламентуючі і керівні документи, методичні посібники і галузеві стандарти для геологів-зйомщиків. Він брав активну участь у створенні першої (1993), а потім другої (2012) редакції Стратиграфічного кодексу України, Петрографічного кодексу України, у складанні тектонічної карти України (2007). У 2003 р. В.Я. Веліканов ініціював розробку Комплексної міжвідомчої програми робіт з наукового та методичного забезпечення регіональних геологічних досліджень, реалізація якої на принципово нових науково-організаційних основах дозволила суттєво збільшити вплив науки на якісний і науковий рівень геологозйомочних робіт.

Не зраджуючи своїм науковим інтересам, В.Я. Веліканов всі ці роки продовжував розвивати наукову тему, пов'язану з вендом. У зв'язку з вирішенням задач модернізації стратиграфічної бази регіональних досліджень ним була розроблена шкала регіональних підрозділів вендської системи, основою для якої стали місцеві стратони її українського гіпостратотипу. Розроблена разом з співавторами стратиграфічна схема венду еталонного розрізу Придністров'я, опублікована в енциклопедичній монографії «Стратиграфія верхнього протерозою та фанерозою

України. Т. 1» (2013), є сучасним інструментом для розчленування і кореляції розрізів.

Багато зусиль і часу В.Я. Веліканов віддавав громадсько-науковій роботі. Протягом 30 років він очолював рифей-вендську комісію і входив до складу бюро Національного стратиграфічного комітету України, був членом міжвідомчих Петрографічного і Тектонічного комітетів, членом головної редколегії і головним редактором Волино-Подільської серії Держгеолкарти-200, редактором багатьох поаркушевих і зведених карт, заступником Голови науково-редакційної ради Держгеолслужби, членом редколегій ряду періодичних видань, в тому числі «Геологічного журналу».

В.Я. Веліканову належить понад 200 друкованих наукових праць, присвячених вивченню питань стратиграфії і палеогеографії венду, регіональної тектоніки, організації та методики геологозйомочних робіт, іншій геологічній тематиці. Наукову і виробничу діяльність В.Я. Веліканова відзначено державними нагородами і багатьма професійними відзнаками. Йому присвоєне звання «Почесний розвідник надр», він нагороджений медалями В.І. Лучицького і Л.І. Лутугіна, золотим і срібним знаками Співки геологів України.

Усі, кому довелося спілкуватися з Вячеславом Якимовичем, насамперед відзначають не тільки його надзвичайно високі професійні, а прекрасні людські якості – доброзичливість в поєднанні з принциповістю, порядність, інтелігентність, любов до музики, поетичного слова. Він мав невичерпну пам'ять і був прекрасним оратором. Як справжній патріот України дуже болісно сприймав глибоку кризу, яка спіткала Державу, особливо в галузі геології, що безумовно скоротило йому віку. Але назавжди залишилися його труди і вдячна пам'ять нащадків.

Редколегія "Геологічного журналу"